

Landbruget i Danmark 1883.

Det kan ikke nægtes, at der for Tiden har lagt sig en noget mørk, mat og trykket Stemning ind over det danske Landbrug, vel med mere eller mindre Styrke de forskjellige Steder, men faa Landbrug ere uberorte deraf, og alle de modtagne Beretninger omtale det. Et almindeligt Onde maa naturligvis have almengyldige Grunde, de stedlige eller personlige Forhold og Vilkaar kunne forøge eller formindske Ondets Karakter, men ikke fremkalde det. Og de almindelige Grunde til Øjeblikkets trykkede Stilling ere da ogsaa lette at paavise, thi de hidrøre navnlig fra, at Aaret har bragt en tarvelig Opgjorelse af Beholdningerne fra det forrige Aar, at det selv har givet en tarvelig Høst, og at det Indblik, det aabner ind i den nærmeste Fremtid, ikke er lyst. Det er disse 3 Forhold, der ere stødte sammen i det forløbne Aar, og som fortrinsvis præge dets økonomiske Karakter, om denne end tillige paavirkes fra andre Sider, og vi skulle derfor først se lidt nøjere paa, hvad Vægt der rettelig kan tillægges de nævnte 3 Forhold.

Særlig stiller Sagen sig mørk for de Gaarde, hvis Udbytte fortrinsvis er baseret paa Kornsalg, thi Udtærskningen ifjor Vinter gav, som paavist i forrige Bind Side 293, ikke, som man om Sommeren havde ventet, et rigt Udbytte, der kunde bøde paa den meget daarlige Høst 1881; Maaned for Maaned sank de lyse Forhaabninger ved Udtærskningsarbejdet ifjor Vinter, og da Foraaret kom viste Høsten fra 1882 kun et jævnt Middeludbytte i Skjæp-

pen, og da Priserne vare lave paa Verdensmarkedet, og for vort Vedkommende bleve endnu lavere, eftersom Kvaliteten formedelst det uheldige Høstvejr var tarvelig, særlig for Bygget, saa blev det kontante Udbytte kun ringe, naaede end ikke et Middelaar og gav altsaa endnu mindre noget Overskud til Dækning af det forrige Aars Underskud.

Sees saaledes hen til Landets Aarsudførsel af Korn og Kornvarer, saa viser denne sig overordentlig ringe, idet den nemlig udgjorde

i Landbrugsaaet 1882—83 i Gjennemsnit af de foregaaende 10 Aar

Hvede	÷ 538205 Tdr.	7707 Tdr.
Rug	÷ 264485 —	÷ 35558 —
Byg	688735 —	1.001706 —
Havre	30542 —	233852 —
Hvedemel	463377 —	430946 —
Rugmel	95654 —	104440 —

og desuden er der i 1882—83 indført 434298 Tdr. Majs *) Medens Gjennemsnittet af vor samlede Overskudsudførsel af alle Kornvarer beløber sig til $1\frac{3}{4}$ Million Tdr. (1.759498 Tdr.), saa naaede den ifjor kun til $\frac{1}{6}$ Million Tdr. (63951 Tdr.) Saa ringe har den kun været i det meget simple Aar 1876—77, da den endog sank under (÷ 136210 Tdr.) og selv efter den daarlige Høst 1881 var Overskudsudførselen 3 Gange saa stor (187967 Tdr.) En medvirkende Grund til, at den blev saa ringe i det forløbne Aar, skyldes naturligvis, at en betydelig Del blev opfodret, dels paa Grund af de lave Priser, der betaltes, og dels fordi Kvaliteten ikke var god.

Og den nye Kornafgrøde, der voxede frem gennem Aaret 1883, rakte ingen Trøst mod de skuffede Forhaabninger, tværtimod; Vinteren var ikke gunstig for den ofte svage Vintersæd, Marts Maaned ligefrem uheldig, April kold, og Kulden og Tørken gennem hele den første Del

---

*) Se iøvrigt efterstaaende detaillerede Beretning om Ud- og Indførselen i det forløbne Aar, sammenlignet med de foregaaende 10 Aar.

af Sommeren indtil Slutningen af Juni var endnu uheldigere for Vaarsæden og Græsset end for Vintersæden. Bedredes Forholdene end noget i Juli Maaned, gode kunde de ikke blive, og da Høsten ogsaa frembød Vanskeligheder, var ustadig, langvarig og besværlig, saa blev det ikke blot en meget lille Kornafgrøde, der bragtes i Hus som Udbytte af Jorden 1883, men Kvaliteten var ogsaa jævnlig tarvelig og blev saa meget lettere vraget, som Verdensmarkedet havde gode Tilbud af smukke Varer fra andre Lande og Verdensdele. Man er nu ifærd med at realisere denne lille Høst, men Priserne ere vedblivende meget smaa, vel ikke mindre end det forrige Aar, men det er en ringe Trøst, naar de faktisk ere 30 á 60 % lavere, end de ellers have været i en længere Aarrække. Og da Handelsberetningerne fortælle os, at Beholdningerne baade i Produktionslandene (Amerika, Indien, Australien, Rusland) og i Forbrugslandene (England, Belgien) ere meget store, usædvanlig store, saa er der ingen Udsigt til nogen Stigning i Kornpriserne i den nærmeste Tid, hvilket naturlig lægger en mørk Skygge ind over denne for alle Gaarde, der endnu søge Hovedindtægten ved Kornsalg; dette er endnu Tilfældet ved mange store og ved Flertallet af de mindre Landejendomme især paa Øerne; paa Grund af disse sidstes Overvægt ved Opgjørelsen af hele Landets Regnskab bliver altsaa den nuværende Tids ugunstige Kornperiode trykkende for Landbruget i dets Helhed, om det end forhaabentlig som en alvorlig, men virksom Lære vil bidrage væsentlig til en hurtigere Ændring af Fortidens Agerbrugssystem i en tidssvarende Retning, til Frembringelse af Husdyrprodukter.

Thi de Jordbrug, der søge deres Støtte i disse, have været betydelig heldigere stillede i de senere Aar. For disse var Høsten 1882 i Virkeligheden god ved det store Forraad, den leverede af Hø, Halm og Roer til Vinterforplejningen ifjor; de forskellige Handelsfoderstoffer stode vel i en temmelig høj Pris, men Kornet var billigt og da tilmed meget kun egnede sig til Foderkorn, fandt det her

en heldig og fordelagtig Anvendelse. Græsningen var i den første Halvdel af Sommeren meget simpel, senere blev den god i Eftersommeren og i det milde Efteraar endog rigelig, og kunde dette end ikke helt opveje Mælketabet og den ofte lidt kostbare Staldfodring i de første Sommermaaneder, saa bødede det dog godt derpaa. Landets Udførsel af Husdyr og disses Produkter i det forløbne Landbrugsaar vise da ogsaa en meget betydelig Produktion, større end nogensinde før for Kvæggets, Faarenes, Svinenes og Smørrets Vedkommende; dette fremgaaer allerede af en løselig Betragtning af Aarets Overskudsudførsel sammenlignet med Gjennemsnittet af de foregaaende 10 Aar, idet den var af

	1882—83	Gjennemsnit af 1871—82
Heste	2476 Stkr.	6075 Stkr.
Hornkvæg	103980 —	73525 —
Faar	80457 —	46046 —
Svin	312285 —	191935 —
Flæsk	11,979113 Pd.	6,934890 Pd.
Smør	118991 Tdr.	95260 Tdr.

men det viser sig endnu tydeligere, naar man nærmere undersøger Ind- og Udførselstabellerne (se nærmere herom andetsteds i dette Hefte), thi det viser sig da, at den virkelige Udførsel har været betydelig større, og at det kun er en samtidig stor Indførsel af utvivlsomt mindre værdifulde Dyr osv., der har bragt Tallene for Overskudsudførselen saa langt ned. Vor Udførsel af Heste har saaledes i Virkeligheden været 9200 Stkr., og af Smør 152173 Tdr., og det skyldes kun en Indførsel af 6724 Heste og af 33182 Tdr. Smør, at Overskudsudførselen synker ned til henholdsvis 2476 Stkr. Heste og 118991 Tdr. Smør; men selv denne Smørudførsel er over 30000 Tdr. større end noget af de forrige 5 Aar.

Men særlig fordelagtig viser Udbyttet af Husdyrene sig, naar vi tillige se hen til Priserne. Kvægpriserne vare høje saavel for fedt som for magert Kvæg ifjor Vinter og Foraar, og de holdt sig godt gennem Sommeren og Efter-

aaret 1883, skjøndt den ringe Afgrøde af Sæd (Halm) og særlig den ringe Mængde Hø, som blev bjerget, i Regelen plejer at medføre et betydeligt Fald i Priserne; — det er utvivlsomt de forbedrede Handelsveje og Udførselen af magert Kvæg til England, særlig de nordlige Handelspladser, der have holdt Priserne op, skjøndt Besætningerne i Efteraaret maatte reduceres kjendelig i flere Egne, navnlig de lettere Egne i Jylland. Ogsaa Hestepriserne vare store ifjor Foraar, og sank de end, som naturligt er, i Sommerens Løb, saa vare de dog i Efteraaret betydelig højere, end de pleje at være. Det samme gjælder Faar og Lam, der hele Sommeren vare i god Pris. For Tillæg, Opdræt og Fedning var Aaret altsaa et meget godt Aar, og Stemningen, som Beretningerne vise, er kjendelig frejdigere i de Egne, hvor dette er Hovedsagen; kan det samme end ikke siges for Mejerigaardenes Vedkommende, saa kan Aaret dog heller ikke for disse kaldes daarligt; thi vel vare Smørpriserne lidt lavere end almindeligt, idet Middelpriisen for bedste Exportsmør var 112 Kr. for Aaret 1883 og 127 Kr. for Gjennemsnittet af de forrige 10 Aar, og vel vare Ostepriserne endnu kjendelig mere trykkede, og vel faldt Svinepriserne, der i Aarets første Halvdel havde holdt sig godt, meget stærkt i Aarets 3 sidste Maaneder, men naar hensees til de samlede Foderudgifter i Aarets Løb, saa bødes herved kjendelig paa de noget lavere Gjennemsnitspriser for hele Aaret. Imidlertid er det unægteligt, at de lave Ostepriser og de overordentlig lave Svinepriser, hvormed Aaret sluttede — maaske væsentlig foranlediget ved Arbejdsløshed i de egentlige Forbrugscentre i Belgien, Frankrig og England — væsentlig bære Skylden for, at Stillingen paa Mejerigaardene ogsaa i Øjeblikket føles en Del trykket.

Søger man ved Hjælp af Udførselstabellerne og Prislisterne at danne sig en Forestilling om, hvorledes Landets Pengeudbytte af dets Landbrugsprodukter i 1883 stiller sig i Sammenligning med de foregaaende 10 Aars Gjennemsnit, da vil man omtrent komme til det Resultat, at Salget af Korn og Kornvarer har indbragt Lan-

det 21 Millioner Kr. mindre, men Salget af Husdyr og disses Produkter derimod 22 Millioner Kroner mere end almindeligt. Dette kunde altsaa synes at give en ret tilfredsstillende Ballance, men dels er det store Udbytte af Husdyrene kun opnaaet ved et betydeligt Udlæg til indkjøbt Kraftfoder, og dels maa Landbrugets Udbytte nødvendigvis være i en kjendelig Stigning, for at den økonomiske Balance kan opretholdes, eftersom der aarlig foretages Forbedringer og Anskaffelser for betydelige Beløb, og desuden alle Afgifter, Skatter, Lønninger osv. ere i en stadig Stigning. Skjøndt det forløbne Aar saaledes tilsyneladende har givet en lille Fremgang, vil det dog vist rettelig opgjort give et lille Underskud; og at den Afgrøde, der nu sidder i Lader og paa Stænge, vil give et endnu større Underskud de fleste Steder, tør desværre betragtes som sikkert. Det bliver altsaa 3 temmeligt tarvelige Aar, der her følge efter hverandre, og at dette i og for sig maatte bevirke en noget trykket Stemning blandt Folk, er jo naturligt, men da gode eller middelhøje Aar jo strax ville fremkalde en Bedring af disse Forhold, saa er der ingen overvejende Grund til for Tiden at opfyldes af særlig Ængstelse, og ved en rolig Betragtning af Forholdene fores man til at hidlede en Del af den trykkede Stemning blandt Landmændene fra det trælse politiske Udføre, hvori vi desværre befinde os, og hvorved der ikke blot lægges et føleligt Tryk paa den Medvirkning til Næringsvejenes kraftige Udvikling, som kunde og burde udgaa fra Staten, men hvorved ogsaa den indbyrdes Tillid, hvormed de dygtigste Kræfter i de enkelte Egne helst skulde samarbejde til det Heles og den Enkeltes Vel, i et saa sørgeligt Maal tabes. Men kommer der, som sikkert Alle ønske, snart Klarhed i disse Forhold, og de Kræfter og Interesser, som Partipolitikken nu har bundet og lænket til sig, atter frigjøres for at tage fat paa Landbrugets store Opgaver og Reforme i den enkelte Gaard som i de enkelte Egne, da skal det nok vise sig, at det danske Landbrug har Midler

og Vilkaar i Hænde til med Held at kunne optage Konkurrancen med andre Lande, naar man blot vil agte paa Tidens Tegn. Og blandt disse maa først og fremmest nævnes Nødvendigheden af, at de personlige Kræfter dygtiggjøres; dette er Grundvilkaaret for en lykkelig Udvikling, og de Midler, der i saa Henseende staa til den nærværende Tids Raadighed, ere mangfoldige, baade for de Ældre og Yngre, baade gennem Ordet og gennem Exemplet, baade i Foreningerne og i Skolerne, baade i det Theoretiske og i det Praktiske; vi skulle nedenfor komme tilbage til, hvad Aaret 1883 i saa Henseende har budt af nye Midler. — Dernæst maa man være klar paa, at det er en hazarderende og urimelig Spekulation vedblivende at holde fast ved det gamle Kornsystem, istedet for at søge Basis for sit Jordbrug i Husdyrholdet og derfor givè Fodermarkerne, Rodfrugterne og Græsmarkerne en større og omhyggeligere Stilling i Sædskiftet end hidtil, og de nu forløbne Aar ville ventelig bidrage kjendelig til at klare dette; alle de fremskredne Landmænd paa saavel større som mindre Gaarde ere enige herom; det gjælder nu imidlertid om saa hurtig og saa godt som muligt at faa de andre med, for at disse ikke ved en fortsat Tøven paa en farlig Maade skulle undergrave deres Existens; og det er glædeligt at se Fællesforeningerne og Landboforeningerne med saa stor Energi tage fat herpaa, blandt andet ved i det sidste Par Aar at formaa saa mange yngre dygtige Mænd til at holde Foredrag omkring i Landet, hvor hver af dem paa sin Vis, direkte eller indirekte, bliver Talsmand for det nye System, Husdyrsystemet, thi tales der om Stammer, Opdræt, Fodring, Kjøb af Foderstoffer, Fedning, Mejeribrug, Gødning, Græsmark, Rodfrugtdyrkning, Sædskifte, osv. og dette er i Regelen Æmnerne, føre de alle i samme Retning. — Dernæst maa der gjøres endnu langt mere for en kraftig og heldig Udvikling af vore Kommunikationsmidler og Handelsveje og det saavel fra Statens som fra Privates Side: de sidste 30 Aar have været Vidne til en forbausende Udvikling i

saa Henseende, men sligt maa bedømmes relativt; ogsaa i andre Lande gjøres enorme Fremskridt, og de rykke alle vort Hovedmarked, England, nærmere; ville vi bevare vor Plads paa dette og end mere, ville vi opnaa Afsætning for nye Produktklasser, maa vore Kommunikationsmidler føre os i en endnu stadigere — i en daglig Forbindelse med England og gjøre dette paa en billig Maade, om det end til en Begyndelse kun kan ske ved, at der bringes Ofre for at naa dette store, — men mere og mere uundværlige Gode.

Seer man derfor lidt frejdig paa Situationen, saa stemmer den vel til Alvor, men ikke til Ængstelse, og de idelig gjentagne Forsikringer om Agerbrugets slette Forrentningsevne ere kun sande, saafremt man vil sammenligne det med Handelen og Industrien; men dette er urimeligt, ja det er end ikke ønskeligt, thi ydede Landbruget samme Forrentning, vilde det være Gjenstand for en Spekulation, som kun lidet vilde baade det, og som snart vilde føre til en Revolte. At Nogle sidde for dyrt ved deres Ejendomme, kan vel ikke nægtes, men naar der ikke har fundet flere Tvangsauktioner Sted, end Tilfældet er, trods de 3 sidste simple Aar, saa vidner dette om, at Stillingen i det Hele taget endnu er sund blandt Landmændene. Ganske vist ville mange sælge og have i lang Tid villet sælge, medens kun faa ville kjøbe, men da Sælgerne nu i en halv Snes Aar have fastholdt samme Priser, saa viser det paa den ene Side, at Ejendommene maa give en nogenlunde fyldestgjørende Rente, og paa den anden Side, at der ikke længere, som indtil 1875—76, kan kjøbes Landejendomme med Spekulation om Salgsavance, — med andre Ord Ejendomspriserne, der have staaet temmelig faste i en Del Aar, synes at være rimelige. I simple Aar, saaledes som de sidste, maa man da indskrænke sine Fornødenheder, standse med kostbarere Grundforbedringer, Byggearbejder o. Lg., og man maa fortrinnsvis henlægge disse Udgifter til de gode Aar. Dette er ogsaa den Taktik, der har fundet Sted i det forløbne Aar, og

som mere og mere trænger igjennem; Gjennembrudstaktikken ved Hjælp af laante Penge til ofte høje Renter bliver sjældnere; naar det ikke er presserende Forbedringer, op sættes de, fremfor at belaste sig med nye Laan, og gennemføres de, skeer det med mere forstandig Økonomi end tidligere. —

Efter disse almindelige Bemærkninger skulle vi kortelig gjøre Rede for de vigtigste fagmæssige Fremskridt og Begivenheder i det forløbne Aar, idet vi for Husdyrbrugets og Mejeribrugets Vedkommende henvise til efterstaaende Afhandlinger af Konsulent Jessen og Landbrugskandidat Sonne, og for Udførselen og Vejrliget til de ogsaa i dette Hefte optagne Beretninger af Kand. Reck og Kand. Willaume-Jantzen.

Nye større Opdyrkningsarbejder ere ikke blevne foretagne i Aarets Løb, men dels fortsætter Hedeselskabet sine prisværdige Bestræbelser særlig for Plantninger saavel paa Heden som til Læ og Hygge i de opdyrkede Egne, og ved Selskabets Medvirkning er der ogsaa i saa Henseende rejst en Bevægelse paa Samsø. Jordkjørselsarbejdet paa Søborg Sø, som omtaltes i forrige Aarsberetning, spreder sig i Eggen under Form af Smaaarbejder i lavtliggende Strækninger, udføres i Regelen omhyggelig, og mangfoldige mindre Arealer indvindes derved til produktiv Anvendelse. Der vindes herved en Erfaring, som forhaabentlig i en ikke fjern Fremtid ogsaa kan føres til Nytte for de mangfoldige side, uproduktive større og mindre Engarealer, der findes i de fleste Egne, og som ganske særlig trænge til Forbedring. I Horsens-egnen synes Engenes Grundforbedring ved Vandafledning, Ventildræning, Planering og Overrisling at vinde en Del Udbredelse.

De nærmest foregaaende Aars varme Debat angaaende Staldgjødnings Behandling har i det Væsentlige pauseret iaar, men forhaabentlig kun for atter at rykke frem med forøget Styrke, støttet af Erfaringerne fra de ikke faa Exempler paa overbyggede Møddinger og Gjødningsstalde,

der nu findes i de forskjellige Egne, thi disse ere endnu kun enkeltstaaende, den store Mængde af saavel større som mindre Jordbrug ere endnu ikke med i Bevægelsen. Derimod har der fundet livlige Forhandlinger Sted i Anledning af en Agitation for nye Handelsgjødningsstoffer, men Forbruget af disse i det Hele taget er atter faldet til 18 Mill. Pd., efterat Indførselen deraf i de foregaaende Aar var stegen fra 8.5 — 16.1 — 28.2 Mill. Pd. Ved den jydsk Forening til Indkjøb af kunstig Gjødning er der i 1883 blevet fordelt 2.8 Mill. Pd., medens der 1882 fordeltes 3.2 Mill. Pd. Ogsaa i Fællesindkjøbet for Sjællands samvirkende Foreninger, der besørages af Holbæk Amts landøkonomiske Forening, har det sidste Aar medført en Tilbagegang. Den i forrige Aarsberetning omtalte svensk-danske Gjødningsfabrik ved Landskrone, der væsentlig er oprettet af danske og svenske Landmænd og stillet under Laboratoriebestyrer Steins Kontrol, er nu i det Væsentlige fuldført; der har været gjort flere Forsøg paa at føre den bort fra det Princip: udelukkende Hensyn til Landbrugets Interesser, der danner Grundlaget for dens Oprettelse, men de ere blevne afviste, og det vil nu bero paa Landmændene selv, om de ville benytte det Gode, der her bydes dem, og skænke den den Tillid, som den kan gjøre Krav paa, eftersom det er Landmænd, der have Overvægten i dens Styrelse, og som i alle Retninger kunne og sikkert ogsaa ville varetage deres Kaldsfællers Interesser, selvfølgelig indenfor den Begrænsning, som en moderat Forrentning af den indskudte Kapital betinger.

Paa Redskabs- og Maskinomraadet spille de nye Centrifuger en Hovedrolle, og de fortrinlige Prøver, der bleve foretagne dermed under Docent Fjords Ledelse i Aalborg og i Vestervig, ville afgive en fortrinlig Vejledning til deres Bedømmelse. Det maa glæde enhver Ven af den danske Maskinindustri og Mejeridrift, at et dansk Firma, Burmeister & Wain, nu stiller Centrifuger til Disposition, der med Held ville kunne optage

Konkurrancen med hvilkesomhelst andre, saa at vort Mejeri ogsaa paa dette Punkt kan hævde sin Overlegenhed

Redskabsprøven i Aalborg 1883 med Saamaskiner vil ligeledes være en velkommen Vejledning ved Valget af denne vigtige ofte ikke tilbørlig paaagtede Maskine; og samtidig med, at den stadfæstede ældre Maskinfabrikkers gode Omdømme, henledede den en fortjent Opmærksomhed paa flere nye, saavel Bred- som Radsaamaskiner. To nye Apparater ere i det forløbne Aar traadte mere iøjnefaldende frem paa vort Redskabsmarked, nemlig Vindmotorer (fra Poulsen i Esbjerg), der allerede have en betydelig Udbredelse i Vesteregnet, og Markjernbaner, der allerede ere tagne i Brug paa enkelte store Roemarker, og som sikkert ville faa en betydelig Udbredelse formedelst den Lettelse, der derved ydes Bjergningen ved en udvidet Rodfrugtdyrkning, ligesom ogsaa i andre Øjemed. For Fuldstændigheds Skyld skulle vi endnu tilføje, at Cooleys Undervandssystem ved Mælkens Behandling i Begyndelsen af Aaret blev stærkt lovprist og vandt en ikke ringe Udbredelse i det sydlige Jylland, indtil nogle omhyggelige Forsøg godtgjorde dets sande og da meget betingede Værdi. — Regjeringen har nedsat en Kommission for at tage under Overvejelse, hvad der kan gøres for at afhjælpe de mange Ulykker ved Anvendelsen af Maskiner.

Paa Plantekulturens Omraade skal først nævnes de Forsøg med Dyrkning af Hvede og Maltbyg, som det kgl. Landhusholdningsselskab lader foretage, og hvorom nærmere Oplysninger ville findes i Beretningen om Selskabets Generalforsamling andetsteds i dette Hefte. Gjennem Markfrøkontoret finder stedse nye og bedre Varieteter Indgang hos os, saaledes Besthornsrug og forskellige Kartoffelsorter. Den Bestræbelse, der er udfoldet af Markfrøkontoret og dansk Markfrøhandel paa at skaffe Landmændene godt, rent og sundt Frø, efterfølges af lignende om end mindre Forretninger i andre Egne af Landet, men store Mængder ukontrolleret og mindre godt Frø gaa, som Dansk Frøkontrol paaviser, endnu i Handelen. Ved

Siden heraf er det glædeligt at se den Virksomhed, der kommer frem i flere Egne af Landet for at skaffe godt hjemmeavlet Frø. Det er en Sag, der særlig synes at egne sig for Husmænd og Parcellister; allerede for flere Aar siden begyndte Husmændene i det østlige Lolland derpaa; Afsætningen var da besværlig, nu har Frøet vundet en saadan Anerkjendelse, at Begjæret ikke kan tilfredsstilles.

Det forløbne Aar har ogsaa i et Par Retninger været Vidne til kraftige Bestræbelser efter at modvirke den Skade, som Insekter og Ukrud anrette paa vore Afgrøder. Da der i visse Egne af Landet kunde ventes en stor Mængde Oldenborrer 1883, bevilgede Regjeringen et anseeligt Beløb til Indsamling og Ødelæggelse af Oldenborrer og Oldenborrelarver. Ifølge den senere af Ministeriet udgivne Beretning blev der indsamlet i Svendborg Amt 642,967 Pd., i Odense Amt 459,579 Pd., i Vejle Amt 513,648 Pd., i Ribe Amt 279,107 Pd., i Aarhus Amt 142,473 Pd., i Randers Amt 7,164 Pd. og i Viborg Amt 4,483 Pd., hvilken Indsamling ialt medførte en Udgift af 125,314 Kr.

Fra Aarhus Amts Landboforening er igjennem jyske Fællesforeninger rejst en Bevægelse for at opnaa Foranstaltninger mod Følfødens og andre Ukrudarters Udbredelse, og Fællesforeningen har udsat to Præmier paa henholdsvis 600 og 300 Kr. for et kortfattet populært Skrift om de farligste Ukrudplanters Væxt og Udryddelse. — Ved Landbohøjskolen er bleven oprettet en Lærerplads i Plantesygdomme, og den er bleven overdragen Seminarie-lærer Rostrup, der har et saa nøje Kjendskab til denne Sag. — Den Afsætning af Hvidkaal til Amerika, som begyndte Sommeren 1882, er fortsat i udvidet Maalestok 1883; der betales 9 à 10 Øre for hvert Hoved, pakket i Sække, hvilket giver Producenten en Indtægt af 8—900 Kr. pr. Td. Land, og skal endda give Mellemandlerne en god Fortjeneste, idet de efter Sigende skulle opnaa 30 Øre i Gjennemsnit i Amerika. — Cikoriedyrkningen, der i flere Aar har havt godt Fodfæste i det sydlige Jylland,

hvor Cikorieteringsanstalten i Vejen i de senere Aar har behandlet 6 à 7 Mill. Pd. Rødder aarlig, eller over Halvdelen af hele Landets Forbrug, har nu ogsaa fundet Indgang i Skanderborgegnen.

Den i forrige Beretning omtalte Bevægelse for Sukkerroedyrkningen er fortsat med umindsket Iver i det forløbne Aar og har medført, at de danske Sukkerfabrikker lade opføre en Roesukkerfabrik ved Assens og en anden paa Moen, begge med tilhørende Saftstationer, hvorimod de Underhandlinger, der have været førte om Oprettelsen af Fabrikker ved Horsens, Slagelse o. a. St., synes opgivne. Der vil paa Etatsraad Tesdorpf's Forslag og Indbydelse blive oprettet en Andelsfabrik ved Nykjøbing (Falster), det første Anlæg af denne Art her i Landet, medens de i Tyskland have vundet stor Udbredelse, og det vil derfor have meget stor Interesse at se dette Anlæg blive gennemført for ogsaa her i Landet at kunne erholde en Sammenligning mellem de to Systemer. Da nu imidlertid de danske Sukkerfabrikker ogsaa have besluttet Oprettelsen af en Fabrik ved Nykjøbing, udelukkende baseret paa Kjøberoer, og der næppe haves tilstrækkeligt Opland til 2 Fabrikkers Forsyning, ville Forholdene blive saa forrokkede, at der næppe vil kunne drages nogen paalidelig Slutning af de Resultater, der naaes.

Hvor megen Betydning man end vil tillægge Sukkerroedyrkningen her i Landet, vil denne dog kun kunne faa en begrænset Indflydelse i Sammenligning med Dyrkningen af Foderroer, og det er derfor heldigt, at Interessen herfor er i en umiskjendelig Stigning i næsten alle Landets Egne, idet dens Nødvendighed mere og mere erkjendes som Betingelse for et fordelagtigt Husdyrhold; »vi trænge«, som det hedder i en Beretning, »til udvidet Rodfrugtdyrkning for at kunne skaffe billigere Vinterfoder, til bedre Kreaturracer for at kunne skaffe en fordelagtigere Anvendelse af Foderet«.

Om Landhusholdningsselskabets Virksomhed findes Beretning andetsteds i dette Hefte; her skal blot

nævnes, at Professor Jørgensen, der med saa stor Nidkjerhed, Interesse og Opofrelse af Tid og Kræfter har havt en væsentlig Del i Selskabets Ledelse i de sidste 27 Aar, er traadt ud af Præsidiets og er bleven efterfulgt af Docent Fjord, til hvis Arbejdsiver, administrative Evne og klare Omdømme Landmændene have faaet særlig Tillid gjennem de omfattende Mejeriforsøg, han med saa anerkjendt Dygtighed har ledet i en længere Aarrække.

Fællesforeningerne for de forskjellige Provinser varetage med stigende Omhu disses særlige landøkonomiske Interesser, og navnlig iværksætter og forbereder den ældste og største af Foreningerne, den jydsk, mange Foranstaltninger, som sikkert ville blive af stor Betydning for Fremtiden. Foreningernes Hovedvirksomhed gaaer navnlig i Retning af alt hvad der vedrører Husdyrholdet, og blandt nye Opgaver i saa Henseende skulle vi for Jyllands Vedkommende nævne: Indkjøb og Salg af unge jydsk Tyre af god Malkerace, Indkjøb og Salg af gode Hoppeføl og en Besigtigelse af jydsk Hingstes Afkom, Fodringsforsøg med Majs til Svin samt en Prisopgave paa 300 Kr., som Fællesforeningen har udsat for et kortfattet populært Skrift om Aarsagen til den store Dødelighed blandt Spædekælve og Midlerne derimod; for Sjællands Vedkommende: Vedtagelsen af Dyrskueregler og Dannelsen af en Stammebesætning af rodt dansk Malkekvæg paa Foreningens Bekostning, og for Fyens Vedkommende: Præmiering af hele Kvæghold saavel paa større som paa mindre Gaarde. Men ogsaa paa mange andre Omraader virke Foreningerne med Kraft, og i enkelte Hovedspørgsmaal optræde de i Fælleskab, saaledes som f. Ex. angaaende Transportforholdene paa Landets Jernbaner og angaaende Dampskibstrafikken til England og en dertil knyttet fast Assurance. De mange Foredrag, Foreningerne foranstalte afholdte, ere allerede tidligere omtalte. Foreningernes Delegeretmøder og de dertil knyttede Forhandlinger faa en stedse forøget Interesse ved den udførlige og indgaaende Behandling, der forud i nedsatte Udvalg skjænkes de vigtigste af de Sager,

der skulle forelægges. Lad og være, at ikke enhver Forhandling strax fører til praktiske Skridt, den bidrager dog i Regelen til at vække Interessen for og sprede Lys over det behandlede Æmne, og derved modnes efterhaanden Spørgsmaalene til Afgjørelse. Det kan se mere rask og imponerende ud — saaledes som det undertiden kræves — strax at skride fra Ord til Handling, men for de fleste Sagers Vedkommende er det af Vigtighed, at der først oparbejdes en Stemning for dem i Almenheden, inden de iværksættes; hertil kan Pressen bruges, men naar denne ikke har beredt Vejen, maa man gjennem den mundtlige Forhandling søge Arbejdet udført. Man seer da ogsaa, at efterhaanden som Opgaverne klares, tages der fat paa dem, saaledes som det f. Ex. navnlig viser sig paa Husdyrbrugets Omraade, hvor en Del er iværksat, en Del er under Drøftelse, men en Del ogsaa endnu kun har flagrende Tankers ubestemte Form.

Af større Møder og Udstillinger i Aarets Løb maa først og fremmest nævnes den 15de danske Landmandsforsamling, der afholdtes i Aalborg i Slutningen af Juni. Det var et kostbart Møde, langt det kostbareste, der endnu er holdt; men det var ogsaa afgjort det smukkeste og bedst ordnede Landmandsmøde, vi have haft. Anlægget var særdeles tiltalende, alt var gjenneimtænkt med stor Omhu og Sagkundskab, Samlingerne af Redskaber og Produkter vare fyldige, Mejeriudstillingen var fortrinlig ordnet, Foredragene vare lærerige og stærkt besøgte, Udflugterne vare vellykkede, Vejret var gunstigt, og umiddelbart før Mødet faldt en frugtbar Regn over Størstedelen af Landet, hvilket i Forbindelse med en billig og hensigtsmæssig Ordning af Kommunikationsmidlerne bidrog til at skaffe Mødet et meget talrigt Besøg. Kun i een Retning føltes et bestemt Savn; medens Dyrskuet vel frembød den smukkeste Samling af jydsk Dyr, der nogen sinde har været seet, var Deltagelsen af Kvæg og Heste fra Øerne, paa Grund af den fjerne Beliggenhed, meget ringe, og Dyrskuet naaede derved ikke sin Opgave at

være »almindelig dansk«, skjøndt den forberedende Komite ved at udsætte mange og høje Præmier for Øernes Kvæg og Heste og ved en god Ordning af Dampskibsrouter og Fragttaxter søgte at lette Deltagelsen. Erfaringerne synes altsaa at pege paa, at man bør være varsom med at lægge et almindeligt Landmandsmøde længere mod Nord end til Aarhus.

Foruden den Fjerkræudstilling, der var forbunden med Landmandsmødet, afholdtes fra 30te November til 2den December i Kjøbenhavn en Udstilling af slagtet Fjerkræ og Æg i Pakning, foranstaltet af Foreningen til Hønsseavlens Fremme, en Udstilling, der tiltrak sig en Del Interesse, og hvis jævnlige Gjentagelse sikkert vil kunne faa en ikke ringe Betydning for Exporten til England af disse Varer.

I Aarets Løb er afholdt et Par Jubilæer, idet Sorø Amts økonomiske Selskab højtideligholdt sin halvhundredaarige Virksomhed den 2den September, og den kongelige Veterinær- og Landbohøjskole den 23de August festligholdt sit 25aarige Jubilæum. Er det end en kort Tid, hvori denne Højskole for alle til vort Landbrug knyttede Virksomheder har virket, har den dog været lang nok til at hævde og fæstne de gode Forventninger, hvormed de mere Fremsynede i Befolkningen hilsede dens Aabning 1858, og i stedse videre Kredse er dens heldbringende, vækkende og vejledende Indflydelse paa vort Landbrug og dets Binæringer bleven erkjendt, ligesom ogsaa den Plan, der, i Modsætning til alle tidligere Landbrugsskoler, lagdes til Grund for dens Undervisning, nemlig som udelukkende theoretisk Lærestalt, efterhaanden er bleven godkjendt, ikke blot herhjemme, men ogsaa af Udlandet, der mere og mere fører sin Landbrugsundervisning i samme Retning og i flere Tilfælde ligefrem har taget Landbohøjskolen til Mønster. Den har i Aarenes Løb modtaget forskjellige Udvidelser, og i dens Jubilæumsaar knyttedes der til den et stort og velindrettet Forsøgslaboratorium, navnlig for Mælkerforsøg. Fra

Skolen er der i de 25 Aar udgaaet 455 Dyr læger, 258 Landbrugskandidater, 82 Skovbrugskandidater, 71 Landinspektører og 55 Havebrugskandidater foruden en meget stor Mængde særlig unge Landmænd, der have nydt godt af dens Undervisning uden at afslutte denne med Examen.

Om Arbejderforholdene end ikke have været særlig vanskelige iaar, saa ere de dog af den Art, at de mange Steder give Anledning til Betænkelighed. Hertil bidrager vel Udvandringen noget, men dels har den været mindre iaar end i de nærmest foregaaende Aar, og dels er det kun i enkelte Egne, at den ligefrem har foranlediget følelige Savn. Langt værre er derimod den Løshed i Tyendeforholdet, som kjendelig breder sig, væsentlig støttet og fostret af det Utal af Høkerier og Smugkroer, der findes i de fleste Egne. Og det trykkende herved er, at der kun er ringe Udsigt til Bedring heraf, saa man føler sig staaende overfor et Onde, der stadig voxer, uden at man endnu er bleven klar paa, ved hvilke Midler det virksomt vil kunne modarbejdes. Totalafholdsforeningen, der arbejder ihærdig og har vundet Indgang ikke faa Steder, søger vel at sætte en Dæmning herfor, men endnu have de onde Elementer Overtaget, og den Lønningsforhøjelse, der jævnligen er bleven Tyendet tildelt, misbruges desværre ofte. Vi staa her overfor en saare vigtig social Reform, befinde os øjensynlig i en Overgangstilstand, de gamle rolige Forhold ville ikke kunne vende tilbage i den Tyendeform, der var den almindelige tidligere, og med de nye Former befinder man sig endnu paa Experimentets Stadium; — det synes, som om det vil blive gjennem Udviklingen af Lærlingeforholdet, Benyttelsen af gifte Arbejdere og Forbedring af Husmændenes Kaar, at der atter vil kunne naaes til en trofast, paalidelig og rolig Arbejdstyrke i Landbruget, hvilket vil være et Hovedvilkaar for dets lykkelige og kraftige Udvikling. —

I næste Hefte vil blive optaget Meddelelser fra enkelte Egne.

J. C. la Cour.